

«شرق» برگزاری دومین نشست مشورتی وزرای امور خارجه و میزان تأثیرگذاری آن بر روند دیپلماسی کشور را بررسی می‌کند

اجماع یا دورهمی

با «شرق»، ارزیابی متفاوت و البته نگاهی مثبت‌تر دارد و معتقد است که «شاید در عمل، وزرای امور خارجه و وزارت امور خارجه در هر دولتی اثری چندان جدی در تصمیم‌گیری و ریل‌گذاری کلان سیاست خارجی ایران نداشته باشند؛ کم‌اینکه به نظر او، در هیچ کشوری چنین سهم مهمی در توان و اختیار وزارت امور خارجه نیست؛ اما این تحلیلگر حوزه بین‌الملل، برگزاری این دست نشست‌های مشورتی از طرف امیرعبداللهیان و تبادل آرا بین وزرای امور خارجه اسبق، سابق و فعلی را ترسیم مسیر روشن‌تری برای دولت رئیسی تلقی می‌کند.

با وجود آنچه گفته شد، رابعی گزاره مدنظر ترکمانی را زیر سؤال می‌برد و معتقد است حسین امیرعبداللهیان صرفا به دنبال یک رفتار صرف سیاسی با هدف ترسیم و نمایش چهره‌ای منعطف از خود است که سعی دارد از نگاه و آرای همه وزرای امور خارجه از هر طیف و جریان سیاسی بهره ببرد. درحالی‌که اکنون این مفسر حوزه بین‌الملل با خوانشی از اقتضانات سیاست داخلی یادآور می‌شود که برخی جریان‌های رادیکال سیاسی و مشخصا جبهه پایداری حتی اجازه مانور آزادانه به خود حسین امیرعبداللهیان و علی باقری‌کنی در موضوع مذاکرات هسته‌ای، منطقه‌ای و... را نمی‌دهند.

در تشریح بیشتر این نکته، محمدسعید رابعی به «شرق» می‌گوید که «حتی امکان دارد نفس برگزاری این دست نشست‌ها و دعوت از کسانی مانند ظریف به تداوم و تشدید اختلافات حسین امیرعبداللهیان و جریان تندرو با محوریت جبهه پایداری منجر شود»، همچنان‌که این کارشناس اذعان دارد که در ماه‌های اخیر با فشار پایداری‌ها زرمزه برکناری امیرعبداللهیان و جایگزینی او از طرف سعید جلیلی هم به گوش می‌رسید؛ بنابراین این تحلیلگر حوزه بین‌الملل ارزیابی خود را با مانور روی این نکته ادامه می‌دهد که در چنین کشاکش سیاسی و فشارهای جریان‌های رادیکال، آن‌هم در آستانه انتخابات مجلس دوازدهم، عملا نمی‌توان به خروجی این دست نشست‌ها امیدوار بود. محمدسعید رابعی در تایید این گزاره خود به نشست پیشین امیرعبداللهیان با وزرای امور خارجه سابق و اسبقی می‌پردازد که نشست مذکور هم نتوانست مسیر درستی را برای سیاست خارجی ایران ترسیم کند؛ کم‌اینکه او تاکید دارد که پس از دو نشست مشورتی، اکنون یک مشکل در همه عرصه‌ها برای دیپلماسی ایران وجود دارد که مصادیقش از نگاه او به تداوم بلاکلیفی در مذاکرات هسته‌ای، اوج‌گیری چالش‌ها برای سیاست خارجی ایران به دلیل تداوم جنگ اوکراین، عدم‌النفع از احیای روابط با غربستان و دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس در ماه‌های اخیر، خروجی نامشخص اقتصادی و تجاری ایران در پیوستن به پیمان‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای

عبدالرحمن فتح‌اللهی؛ نشست شورای راهبری (مشورتی) وزارت امور خارجه عصر روز چهارشنبه ۲۸ تیرماه با حضور حسین امیرعبداللهیان وزیر امور خارجه، منوچهر متکی، علی‌اکبر صالحی و محمدجواد ظریف، وزرای امور خارجه پیشین، جمعی از معاونان سابق و معاونان و مدیران کل وزارت امور خارجه و چند نفر از دیپلمات‌های ارشد ایران مانند محمد صدر، معاون سیدکمال خزاری در دولت سیدمحمد خاتمی، در محل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه برگزار شد. آن‌گونه که وب‌سایت وزارت امور خارجه در یک گزارش کوتاه و بدون ذکر جزئیات نقل کرده است، در نشست روز چهارشنبه برخی موضوعات مهم سیاست خارجی و روابط بین‌الملل از جمله روند تحولات در نظام بین‌الملل، مناسبات دوجانبه و چندجانبه با کشورهای همسایه، منطقه و جهان، تلاش برای بی‌اثرکردن تحریم‌ها و نیز روند دیپلماسی و مذاکره در راستای رفع تحریم‌ها مورد‌گفت‌وگو و تبادل نظر قرار گرفت. البته ۱۸ آبان ۱۴۰۱ نیز نشستی با حضور امیرعبداللهیان و وزرای پیشین امور خارجه برگزار شد. حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، ۱۸ آبان ۱۴۰۱ در توئیتر با انتشار تصویری از نشستی با حضور او و وزرای پیشین امور خارجه نوشت: «امروز در نشست صمیمی میزان برداریم آقایان سیدکمال خرازی، منوچهر متکی، علی‌اکبر صالحی و محمدجواد ظریف، وزرای خارجه پیشین جمهوری اسلامی ایران بودم. مصمم هستیم با تکیه بر خرد جمعی، اهداف دستگاه دیپلماسی را در تحقق منافع عالی ملت به‌خوبی عملیاتی کنیم. با جناب دکتر ولایتی نیز در غم درگذشت همشیره ایشان شریکیم.»

نشستی کارا یا فاقد کارایی؟

با وجود آنکه برگزاری این دست نشست‌های مشورتی می‌تواند محلی برای تبادل آرا، نظرات، بحث و گفت‌وگو در مسائل مهم و کلان سیاست خارجی باشد، اما در مقابل این نگاه و عقیده هم وجود دارد که خروجی عملی این نشست‌ها بر روند فعلی سیاست خارجی ایران دیده نمی‌شود؛ چراکه از دید برخی ناظران، وزارت امور خارجه و شخص وزیر سهم و درصد اندکی از ترسیم دیپلماسی را بر عهده دارند. در همین زمینه محمدسعید رابعی در کپ‌وگفتش با «شرق» به ذکر این نکته مهم می‌پردازد که وزرای امور خارجی سابق و به‌ویژه محمدجواد ظریف در دوره سکانداری خود بر عرصه دیپلماسی نتوانستند به شکل مطلوبی اثرگذار باشند؛ بنابراین این مفسر حوزه سیاست خارجی بدیهی می‌داند که در دوران جدید پس از یک‌دست‌سازی قدرت اجرایی، برگزاری نشست‌های مشورتی و برخی پیشنهادها از سوی ظریف، خرازی، صالحی، صدر، متکی یا هرکس دیگری آن‌طورکه باید محلی از اعراب نداشته باشد. با این حال، افشین ترکمانی به‌عنوان دیگر کارشناس، در گفت‌وگو

و دوازدهم این را هم گفت که «امروز نباید منتظر ظهور قطب‌های جدید باشیم؛ بلکه هر قدرت بزرگ و مؤثری می‌تواند در بخشی خاص ظهور و بروز داشته باشد». ظریف در آسیب‌شناسی سیات خارجی کرملین، تصریح کرد که «امروز روسیه در هیچ حوزه‌ای توان رقابت ندارد، جز آنچه آن را توازن راهبردی می‌خواند و هدفش آن است که مانند آمریکا دنیا را چندین بار نابود کند». از نگاه دیپلمات پیشین کشورمان، در دوران انتقالی، کشورها حوزه رقابتی خود را تعیین می‌کنند و کسانی پیشرفت می‌کنند که این حوزه را به‌درستی تعریف کرده باشند؛ بنابراین امروز اتحاد دائمی بین کشورها وجود ندارد؛ بلکه ائتلاف‌های موقت شکل می‌گیرد. ترکمانی تزییق این نوع نگاه و ادبیات رادر نشست‌های مشورتی به دولت رئیسی سازنده می‌داند؛ اما رابعی باز تاکید می‌کند که اولاً این نشست‌های مشورتی قائل به فردی مانند محمدجواد ظریف نیست و همه وزرای امور خارجه از همه جریان‌های سیاسی در آن حضور دارند و از طرف دیگر، تحلیلگر حوزه بین‌الملل این را هم یادآور می‌شود که محمدجواد ظریف و آرا و نظرات او، چه در هشت سال وزارت امور خارجه و چه بعد از آن برای همه جریان‌های سیاسی روشن بوده است؛ اما تنها چیزی که شاهدش بودیم، رویارویی با گفته‌های ظریف بود؛ بنابراین از منظر رابعی، حضور ظریف و نگاه و پیشنهاد او در نشست‌های مشورتی آن‌طورکه‌که باید نمی‌تواند منشأ تصمیم‌گیری باشد؛ همان‌طورکه در دوره وزارت او در امور خارجه نیز چنین بوده است.

نشست مشورتی، مؤید اوج‌گیری مشکلات؟

با توجه به آنچه گفته شد، این سناریوی احتمالی هم وجود دارد که تداوم، تشدید و اوج‌گیری برخی از مشکلات در عرصه سیاست خارجی ایران سبب شده است حسین امیرعبداللهیان برای بار دوم دست به برگزاری نشست مشورتی پشت درهای بسته بزند؛ به‌ویژه آنکه اخبار موثق و جزئی درباره بحث‌ها، گفته‌ها، پیشنهادها و مواضع هرکدام از حاضران در نشست چهارشنبه هفته گذشته رسانه‌ای نشد که نشان می‌دهد احتمالا این نشست درباره مسائل حساس حوزه سیاست خارجی بوده است.

دراین‌باره محمدسعید رابعی به بخش‌ناگفته‌ای از سخنرانی محمدجواد ظریف در نشست خانه اندیشمندان رجوع می‌کند که از امنیتی‌سازی پرونده ایران گفته بود که ضمن هشدار درباره شروع دور جدید تلاش‌های مشترک واشنگتن و صهیونیست‌ها برای امنیتی‌سازی پرونده ایران، نکات مهمی را درباره ادراک غلط از بازی امنیتی‌سازی در تهران مطرح کرد. وزیر امور خارجه سابق در تشریح این ادراک غلط برخی مقامات اجرایی در داخل در سخنانش عنوان کرد، «متأسفم که وقتی اسرائیل اعلام می‌کند ایران در آستانه سلاح هسته‌ای است، خوشحال می‌شویم. می‌خواهد تصویری از ما درست کند، ما هم سرمان را می‌کنیم داخل قاب و می‌گوییم از ما عکس بگیر». تحلیلگر حوزه بین‌الملل همین گفته‌های ظریف را مکمل ارزیابی‌های پیشین خود می‌داند و به «شرق» می‌گوید که «اگر پیشنهادهای ظریف برای مقامات اجرایی به‌ویژه جریان‌های رادیکال مهم بود و این دست نشست‌های مشورتی وزارت امور خارجه راه‌شا بود، اکنون شاهد این وضع برای ایران در خیلی از عرصه‌های سیاست خارجی نبودیم. رابعی این را هم در پایان ارزیابی خود متذکر می‌شود که «اساسا آبخشور برخی جریان‌های سیاسی که دولت رئیسی و مجلس یازدهم را در چنبره خود بعد از یک‌دست‌سازی قدرت اجرایی گرفته‌اند، ناظر به امنیتی‌کردن پرونده ایران و دوری از نرمال‌شدن و نرمالیزولاسیون در سیاست خارجی ایران است». به‌همین‌دلیل رابعی بدیهی می‌بیند که هرگونه پیشنهادی در هرنشستی و از جانب هرکسی محلی از توجه نباشد، همچنان که از زاویه دید او، مواضع مشابه سیدعباس عراقچی هم دیگر شاهد مدعایش هستند.

در راستای آنچه محمدسعید رابعی به «شرق» گفت، سیدعباس عراقچی، معاون پیشین وزیر امور خارجه و دبیر شورای راهبردی روابط خارجی نیز در سخنرانی اخیر خود در جریان نشست نقد کتاب «سیاست خارجی قدرت‌های بزرگ» به انتقاد از عملکرد برخی مسئولان پرداخت و اذعان کرد «برخی اوقات پروژه امنیتی‌سازی علیه یک کشور اجرا می‌شود، بعد به گونه‌ای ادراک نخبران و برخی مسئولان اجرایی و مردم دستکاری می‌شود که خود شما در تله امنیتی‌سازی می‌افتید؛ خودتان کاری می‌کنید که در جهت اهداف امنیتی‌سازان باشد». با وجود این افشین ترکمانی برخلاف گفته‌های رابعی‌اعتقاد دارد که «چون امنیتی‌سازی پرونده ایران در ماه‌های اخیر از پرونده هسته‌ای و برجام تا جنگ اوکراین و اتهام پهبادی و موشکی، توان دفاعی، حقوق بشر و... نه یک پروژه داخلی بلکه یک پروژه بیرونی است؛ پس برگزاری نشست‌های مشورتی و حضور وزرای امور خارجه و صاحب‌نظران می‌تواند مسیر روشنی را برای تقابل با این پروژه (امنیتی‌سازی پرونده ایران) به دست بدهد».

The Longines Legend Diver Watch

Elegance is an attitude

لونژین
LONGINES

SARMAN CO.

1832 Dr. Shariati Ave. Next to Pol-E-Roomi Tehran IRAN

Tel.: +98 21 226.137.52